

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Кафедра інтелектуальних та інформаційних систем

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МОДЕЛІ Й МЕТОДИ ПАРАЛЕЛЬНОЇ ТА
РОЗПОДІЛЬНОЇ ОБРОБКИ ДАНИХ
для здобувачів освітньо-наукового рівня «доктор філософії»**

галузь знань 12 «Інформаційні технології»
спеціальність 121 «Інженерія програмного забезпечення»
освітній рівень третій (освітньо-науковий)
освітньо-наукова програма «Інженерія програмного забезпечення»,
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання денна
Навчальний рік 2018/2019
Рік навчання 2
Кількість кредитів ECTS 4
Мова викладання, навчання та оцінювання українська
Форма заключного контролю екзамен

Викладачі: професор Кудін Володимир Іванович, д.т.н.

Пролонговано: на 20^{19/20} н.р. (04/19) «01» 07 2019р.
на 20 /20 н.р. ( ) « » 20 р.

КИЇВ – 2018

1. Мета дисципліни спрямована на оволодіння здобувачами навиків проектування високопродуктивних обчислювальних машин нових поколінь та сучасних вискоефективних розподілених комп'ютерних систем з паралельною обробкою великих обсягів оперативної інформації. На базі набутих знань майбутні фахівці зможуть організовувати автоматизоване проектування програмного забезпечення розподілених багатомашинних обчислювальних систем з використанням ефективних методів паралельної та розподільної обробки даних. Набуття аспірантами знань з теорії моделей та методів паралельної та розподільної обробки даних, що вже стали класичними, та ознайомлення з новими результатами у розвитку паралельних та розподілених обчислювальних систем. Набуття компетенції, знань та умінь на рівні використання новітніх досягнень у паралельному та розподіленому програмуванні мультипроцесорних систем, необхідних для сучасних комп'ютерних і програмних технологій.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати:* базові принципи паралельних та розподілених обчислень, основні класи паралельних обчислювальних систем, рівні паралелізації обчислень, особливості їх архітектури та програмування, методи оцінки продуктивності; застосування розподілених систем у різних областях; проблему відображення програм та алгоритмів на архітектурі паралельних обчислень; основні паралельні методи розв'язання задач; основи технологій паралельних та розподілених обчислень;

2. *Вміти:* Виконувати обчислення показників програм та аналізувати їх; визначати тип та характеристики наявного обладнання та обирати найбільш ефективну реалізацію залежно від вибраних характеристик; розробляти паралельні алгоритми; розробляти паралельні програми за допомогою засобів операційних систем та сучасних технологій; оцінювати складність та ефективність програм за допомогою сучасних засобів профілювання.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Дисципліна «Моделі й методи паралельної та розподільної обробки даних» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта. Вона забезпечує особистісний і професійний розвиток аспіранта, спрямована на формування досконалого володіння теоретичними знаннями для вирішення практичних завдань та підготовку майбутніх фахівців для ефективного використання сучасних обчислювальних систем у процесі виконання своїх професійних обов'язків. Задача курсу навчитися розробляти та удосконалювати паралельне програмне забезпечення для розв'язування прикладних задач з використанням сучасних технологій: .NET, MPI, OpenMP та GRID. Особлива увага приділяється обґрунтуванню продуктивності та ефективності використання технологій паралельної та розподільної обробки даних.

4. Завдання (навчальні цілі): набуття знань, умінь та навичок (компетентностей) на рівні новітніх досягнень у програмуванні, відповідно науково-освітньої кваліфікації «Доктор філософії». Зокрема, розвивати: здатність застосовувати теоретичні та практичні основи методології паралельної та розподільної обробки даних, реалізовувати алгоритми паралельної та розподільної обробки даних, проводити експерименти за допомогою методів паралельної та розподільної обробки даних.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (РН) (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			

7.3. Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

При визначенні оцінки визначальною є робота протягом навчального періоду. Після завершення розгляду тем проводяться письмові контрольні роботи та теоретичне опитування.

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Практичні	Самостійна робота
1	<p>Тема 1. Введення в паралельну обробку даних. Різниця багатозадачних, паралельних і розподілених обчислень. Показники ефективності паралельного програми: прискорення і ефективність. Закони Амдаля і Густавсона-Барсіса.</p> <p><i>Самостійна робота:</i> Визначити ефективність застосування багатозадачних, паралельних і розподілених обчислень для задач по темі дисертаційної роботи.</p>	2		12
2	<p>Тема 2. Види паралельних обчислювальних систем. Класифікація обчислювальних систем. Потоки даних і потоки команд. Багатопроесорні обчислювальні системи (БОС). Системи на основі багатоядерних процесорів. Мережі ЕОМ, розподілені обчислення, метакомп'ютинг. Оцінка продуктивності обчислювальних систем.</p> <p><i>Самостійна робота:</i> На прикладі задач по темі дисертаційної роботи провести оцінку багатозадачних, паралельних і розподілених обчислень.</p>	2		12
3	<p>Тема 3. Архітектурні принципи паралелізму. Конвеєрні і векторні обчислення. Ієрархія пам'яті. Багатопроесорні обчислювальні системи із загальною і розподіленою пам'яттю. Багатоядерні архітектури, графічні обчислювачі. Проблеми синхронізації даних. Схеми комутації, їх типові топології</p> <p><i>Самостійна робота:</i> Визначити архітектурні принципи паралелізму по темі дисертаційної роботи.</p>	2	2	12
<i>Контрольна робота 1</i>		1		
4	<p>Тема 4. Моделі паралельного програмування. Парадигми паралельного програмування: паралелізм даних і паралелізм завдань. Особливості взаємодії в багатопоточних програмах. Взаємодія паралельних процесів за допомогою механізму передачі повідомлень. Проблеми взаємодії процесів, поняття «клінчу».</p> <p><i>Самостійна робота:</i> Визначити особливості взаємодії в багатопоточних програмах по темі дисертаційної роботи..</p>	2		12
5	<p>Тема 5. Розробка паралельних алгоритмів і оцінка їх ефективності. Вимоги до паралельним алгоритмам. Типові прийоми розпаралелювання алгоритмів, ідея геометричного паралелізму. Показники ефективності паралельного алгоритму: прискорення і</p>	2	2	12

	<p>ефективність. Основні характеристики обчислювальної системи, що впливають на величину прискорення і ефективності</p> <p><i>Самостійна робота:</i> Реалізувати типові прийоми розпаралелювання алгоритмів для задач дисертаційної роботи.</p>			
6	<p>Тема 6. Оцінка комунікаційної трудомісткості паралельних алгоритмів. Методи передачі даних. Алгоритми маршрутизації. Аналіз трудомісткості основних операцій передачі даних. Одиночна і множинна розсилка повідомлень. Операція циклічного зсуву. Вплив топології комунікаційного середовища. Відображення кільцевої топології і топології решітки на гіперкуб.</p> <p><i>Самостійна робота:</i> Вивчити вплив топології комунікаційного середовища паралельних алгоритмів для задач дисертаційної роботи.</p>	2		12
7	<p>Тема 7. Методи аналізу паралельних алгоритмів. Подання паралельного алгоритму у вигляді графа. Розклад паралельного алгоритму. Показник часової складності алгоритму. Оцінка часу виконання алгоритму для паракомп'ютера (граничне розпаралелювання) і для систем з кінцевим числом процесорів. Способи отримання оптимального розкладу.</p> <p><i>Самостійна робота:</i> Реалізувати паралельний алгоритм у вигляді графа для задач дисертаційної роботи.</p>	2		12
8	<p>Тема 8. Засоби розробки паралельного програмного забезпечення. Автоматичне розпаралелювання програм за допомогою сучасних компіляторів. Створення паралельних програм для багатоядерних систем за допомогою OpenMP, основні директиви OpenMP. Знайомство з інтерфейсом MPI: структура MPI, що блокують і неблокують функції передачі даних. Основи програмування на MPI: функції ініціалізації бібліотеки, функції комунікації типу точка-точка, функції колективної взаємодії Засоби розробки розподілених додатків.</p> <p><i>Самостійна робота:</i> Побудувати та реалізувати паралельний алгоритм основі програмування на MPI для задач дисертаційної роботи.</p>	2		12
<i>Контрольна робота 2</i>		1		
ВСЬОГО		18	4	96

Загальний обсяг 120 годин, в тому числі:

Лекцій – **18 годин**,

Практичні – **4 години**.

Консультації - **2 години**.

Самостійна робота – 96 годин.

9. Рекомендовані джерела

Основні:

1. Препарата Ф., Шеймос М. Вычислительная геометрия: Введение. Г.: Мир, 1989. – 478 с.
2. Малявко, А. А. Параллельное программирование на основе технологий openmp, mpi, cuda: учебное пособие / А. А. Малявко. — 2-е изд., испр. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2018. — 116 с.
3. Абрамян, М.Э. Практикум по параллельному программированию с использованием электронного задачника Programming Taskbook for MPI: Учебное пособие / М.Э. Абрамян. – Ростов.-Д: Издательство ЮФУ, 2010. - 172 с.
4. Федотов И.Е. Модели параллельного программирования [Электронный ресурс]/ Федотов И.Е.— Электрон, текстовые данные.— М.: СОЛОН-ПРЕСС, 2012.— 384 с.
5. Соколов А.В., Барковский Е.А., Кучумов Р.И., Сазонов А.М. Методы и алгоритмы параллельных вычислений. ПетрГУ, 2016. 66с.
6. Гергель В.П. Теория и практика параллельных вычислений: учебное пособие — В.П. Гергель. М.: Интернет-Университет информационных технологий. 2007. - 418с.
7. С. Немнюгин, О. Стесик. Параллельное программирование для многопроцессорных вычислительных систем. БХВ – Петербург, 2002. – 400 с.

Додаткові:

8. Trobec R., Slivnik B., Bulić P., Robič B. Introduction to Parallel Computing: From Algorithms to Programming on State-of-the-Art Platforms // Springer, 2018. – 268p
9. Czarnul P. Parallel Programming for Modern High Performance Computing Systems// CRC Press, 2018. – 304 p